

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
 Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
 Helyben előfizethet: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedésében.
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordatca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: 6t hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélégydíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haenstein és Vogler (Neuer-Markt 11. sz.), Oppel Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Fördőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyitlér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
 egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.
 félévre 6 „ „ „
 évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“
 szerkesztősége.

Tanügyi teendőink.

II.

Elkeresztelheti valaki előbbi cikkem állításait hangzatos szavaknak, frázisoknak, mondván, hogy még eddig a meghalt kath. tanárok családtagjai közül senki sem koldult. Nem ám, mert az illetők vagy ősi javak hulládkain tengeni hagyák utódaikat, vagy ha ezzel nem bírának, akkor idejök nagyobb részét nem szakismeretek szerzésére, de arra fordíták, miként lehetne egy frtóból kettőt csinálni, mely időelforgatás az iskola hasznára sehogys sem lehetett. Ama 100 v. 200 frtnyi végkielégítés a családát a koldusbottól meg nem menti!

A kath. tanárok lelkesedését nagyban lehangoló körülmények egyike: ideiglenes színezete mindannak, mi iskoláink körébe esik. Ez húzódik végig veres fonálként a tanerők állásán, a tanrendszeren, az iskolai szabályzatokon. Semmi állandó, semmi biztos! Ezen provisorialis helyzete a tanerőknek míg egyrésztől méltánytalan, más részről csak árthatalmas és végelemzésében nagyszerű contradíciókat. A felekezeti színezeteket rejt magában. Méltánytalanság kérem, tanári vizsgálatot követelni akkor, midőn nem volt hol vizsgálatot állani, akkor, midőn hazaáruló volt mindaz, ki elég merész volt Bécsben tanári szigorlatot tenni, és főleg akkor, midőn a rendes tanári állás 420 frttal dotaltatott s még most is 700 frttal dotaltatik. Avagy a kolozsvári piaristákat kivéve a felekezet az említett fizetések mellett kapott-e csak egyetlen vizsgált tanerőt is a világi rendből? Sőt ha sikerül egyik-másiknak kiállani a tanári szigorlatot, meg bírja-e magának a felekezet továbbra is tartani az illetőt?

Midőn tehát azon előnyök mellett, melyeket a felekezet tanárainak biztosít, egyetlen vizsgált tanerőt nem kapott eddig s ezután még kevésbé kap; méltányos-e azokat, kik dacára minden szegényes ellátásnak, oly tevékenységet tudtak kifejtetni, mely a kormányi kiküldötteket kielégíteni látszik: a provisorialis helyzet szélsőjeinek kitenni?

Valóban ama száz ok közül, melyet védelmünkre bátran felhozni lehet, ez egy is eleendő lehetne arra, hogy a tanárok provisorialis helyzete már egyszer állandólag szerveztessék, mint azt a gyula-fehérvári gymn. igazgatója is a jelzett napon indítványával sürgetni el nem mulasztá. Maga az állam istekintettel volt azon tanáira, kik bizonyos idő előtt lettek kinevezve s őket ép oly díjazásban részesíti, mint azokat, kik a legfényesebb tanári szigorlatot állották ki. Én kedvezményeket, melyek a tudatlanság terjedését segélnék elő, nem óhajtok.

Am mondjuk ki a vizsgálat kötelezettségét, mert én óhajtom ezt, még pedig tegyük meg, hogy a §§-ok visszahatólag is működjenek, bár a törvénynek visszaható ereje nem szokott lenni; de míg ezen követeléssel szemben tekintettel kell lennünk a korra, más részről a körülményekre is és ha a bizonyos évekig becsülettel és érdemmel szolgált tanárokat, miként méltányos is, egyszerűen vizsgált tanároknak tekintjük és úgy is dotáljuk: más részről a többi oly helyzetbe kell tennünk, hogy lehető legyen rájuk nézve az önművelés s így a követelt vizsgálat letétele is. Ha végül sikerül ily vagy más módon is tanerőinket egy egységesen tömörült és lelkesedéssel működő testülettel alakítani át, ha oly gyönyörűen szervezett testületet sikerül vázolt eljárásunkkal és más módon teremteni, minőt sok helyen bámulattal szemlél a szakértő: akkor a tanári állást más állásokkal versenyzővé kell tennünk, mi által a megnyert tanerőket a magunk számára élethossziglan biztosítani fogjuk. Míg ily módon nem jár el a felekezet, ne higgye, hogy nemcsak képesített, de bár egészen iskolá-ügyünknek élő tanerők fognak szolgálni iskoláinkban; mert csalódunk, ha azon édes reményben ringatjuk magunkat, hogy azon néhány fiatal embert, kik a nyert stipendiumért vállalkoztak hallhatóság hat évig szolgálni, magunknak megnyertük, hisz a legelső előnyös alkalommal inkább kettőzött mennyiségben térítik vissza a felekezetnek költségeit, hogy sem az államtól nyert kitünőbb állások egyikét vagy másikat kezeikből kisiklani engedjék.

Láthatjuk tehát, hogy az eddigi eljárás és a tanároknak Thun idejéből számítandó provisorialis helyzete egyáltalában a kívánt sikert nem biztosíthatja. Ugyanis a tanárok helyzete a véletlen szeszélyének lévén kitéve, ennek tudatában kiki siet vagy tanári vizsgát tenni s ha sikerül ez, akkor állami szolgálatba lépni, vagy ismét más pályán értékesíteni (sokkal jobban) tehetségeit, miből tömeges üresedések keletkeznek. E helyeket betölteni kellene, de kivel? A pap kevés, vizsgált tanár nem mutatkozik!... tehát érettségizett ifjonzokkal. Ezek persze törlik magukat és legalább is néhány évig rontják az ifjuságot, mert hiszen becsánatuk kérek, de sem elmélet, sem praxis nélkül minő hivatalt vagy mesterséget lehet üzni? És ezek ismét aztán nagy vajdaságot köztözt vagy megfelelnek a tanári szigorlatnak és hagynak miakat a faképnél, vagy végleges, anyagilag értékesebb állást biztosít nekik a vasut, távirászat stb. stb. Ily körülmények között, melyik paedagogus bír az iskolára hasznos állapotot kibetűzni?

Avéd Jákó,
 gym. tanár.

— **A m. keleti vasutársulat.** Az igazgató tanács jelentése a fölmérvényt kéri, a vizsgáló bizottság jelentése a részvényeseket azzal biztatja, hogy ők megkaphatják káruk fedezését, a működő bizottság pedig jelentésében nagy várakozással szól a kormány intézkedéseiről. E jelentéssel az ügy tulajdonképpen csak megindult, mert hisz kétséget sem szenved, hogy itt a törvényeknek kell majd küzdelmének. A vizsg. bizottság következő három pontba foglalja indítványait: I. Miután az angol-osztrák bankot és Waring testvéreket egyetemlegesen a kártérítésre köteleztetnek tartjuk, ennél fogva mindketőt, vagy egyelőre csak az angol-osztrák bank ellen teljes kártérítés végett polgári per indítandó, s egyidejűleg mindkető ellen a bünvádi feljelentés megteendő, esetleg, ha a közgyűlés a fönnb. részletezett 7.708.657 o. é frt. visszatérítésével meg-

elégednek, ez esetben a törvényes lépések ez irányban tételesen meg. II. A m. kormány illetőleg az állam ellen szintén teljes kártérítés végett a felügyelet elhanyagolása miatt akár azonnal, akár egy a közgyűlés által meghatározandó időpontban szintén per indíttassék, s azzal esetleg a Waring-féle emlékiratban érintett körülbelül 6 millió, mint minimum-összegre vonatkozó igény összekötessék. III. Az igazgatótanács föltött határozathozatalt teljesen a közgyűlés böles belátásának hagyjuk fenn, mintán mi az általunk fönnb. részletezett okokból sem a felmentvény megadását, sem annak megtagadátát nem javasolhatjuk. IV. Ezeknek keresztülvitelével egy, a részvényesek kebeléből választandó, 5 tagu bizottság lenne megbízandó.

Legujabb táviratok.

Versailles, jun. 24. A nemzetgyűlésben a vita Leroyernek a rhonemegyei főnök ismeretes kibocsátványa végett interpellációja felett folyt. Ezen kibocsátvány szerint a polgári temetés csak korán reggel engedhető meg. Leroyer kárhoztatja ezen kibocsátványt, mert sérti a lelkiismereti szabadságot, és törvénytelen. A hadügyminiszter védi azon felfogást, hogy a csapatoknak nem szabad részvenniük polgári temetésben. A belügyminiszter azt mondja, hogy ezen kibocsátvány csak Lyonra nézve adatott ki, és hogy a polgári temetések másutt meg vannak engedve.

A belügyminiszter számos polgári temetési esetre utal, melyek Lyonban a szabad-gondolkodók egylete által provokáltak, és az ezen alkalmakkal szervezett forradalmi propagandára, valamint arra, hogy a gyakorlott pressio lázadási jeleket vett fel, minthogy még vásárolt hullák és a haldoklók szentségével ellátott elhalt gyermekek is polgári temetést kapnak. A miniszter megbélyegzi a materialista tanokat, és azt mondja, hogy a meggyőződésnek meg kell előznie a rendzavarásokat. A miniszter beszéde élénk tetszéssel fogadtatott.

Pressensé képviselő válasza után következő, a kormány által is helyeselt napirend fogadtatott el: Tekintve hogy a lelkiismereti és vallásszabadságnak a nemzetgyűlés által mindig tiszteletben tartott elvei itt nem forognak kérdésben, a nemzetgyűlés csatlakozik a kormány felfogásához és napirendre tér. — A balcentrum oly napirendet indítványozott, mely a kibocsátványt, mint a lelkiismereti szabadságra nézve sérelmet kárhoztatja.

Berlin, jun. 25. A biradalmi gyűlés a budget végleges elfozadása után, a császár felhatalmazásából Bismarck által a következő nyilatkozáttal zárattott be: A császár sajnálja, hogy — habár csekély rosszulléte miatt — személyesen nem zárhatja be a bir. gyűlést. Engem tehát megbízott: mondjak köszönetet a szövetséges kormányoknak azért, hogy a bir. gyűlés ezen ülészakban is, és részben bajos körülmények közt, teljes odaadással szenteltek törekvésüket az alkotmányos intézmények továbbfejlesztésére és oly feladatok megoldására, melyeket a háboru hagyott hátra. Ezen megbízást teljesítendő: a császár parancsából és szövetséges kormányok nevében a biradalmi gyűlést ezennel bezártam nyilatkozáttal.

London, jun. 25. A persa sah tiszteletére ma a windsori parkban 7000 katona felett szemle tartatott. Jelen voltak: a sah, a királynő, Wales hercege, az orosz trónörökös és nagyszámu néptömeg.

London, jun. 24. Az alsóházban Enfield, Cartwrightnek egy kérdésére azt válaszolja, hogy a kereskedelmi szerződésre vonatkozólag a jelenlegi francia kormánytól hozzá semmiféle hivatalos közlés sem érkezett; azonban oka van hinni, hogy a francia kormány komolyan foglalkodik ezen kérdéssel.

Metz, jun. 25. A járástanácsi és kerülettanácsi választások Német-Lotharingiában élénk részvétel mellett mentek végbe, és mindenütt mérsékelt jelleműek.

Bayonne, jun. 24. Hírképen hallatszik, hogy Novvillas az O'lo, Lizagara és Rodica budaival folyt csatában Pampelonánál elfogatott. A határ-

helységekben ezen tudósítás alkalmából meghúzták a harangokat. — Santa-Cruz lelkész proklamációt adott ki, melyben minden prostitált egyén felhívatik, hogy Guipuzcoából minél előbb távozzék, ellenesethen agyon fog lövetni. Bayonneban naponta szállnak partra emigránsok.

Berlin, jun. 25. A császár egészsége örvedetesen javul. A Emsbe való elutazás jul. 5-én leend. Mint mondják, hg. Bismarck a bir. gyűlés bezárása után Várzinba megy.

Minő természetűek azok a cath. alapok?

Jelentése

az 1869/72-ki magyar országgyűlési képviselőház bizottságának a vallásallapról.

Megvilágítva

Bacsák Imre által.

VI.

Mindenekelőtt a t. albizottság a vallásalapnak történelmi eredetét és alakulását fejtegeti. Ennek folytán a föbbi közt felhozatik bold. Ferenc király 1792. május 2-ki rendelete, miszerint az egyházi intercalaris jövedelmek a kir. kincstárba szolgáltatni rendeltetnek. E rendelet az egyházi jövedelmek feletti királyi rendelkezést mutatja ugyan, de a vallásalap eredetéhez semmikép sem tartozik. Tehát egy kis szantszándékos irányzatós logikátlanság.

Ugy szintén ugyanazon 6. lapon említették I. Ferencnek 1803-diki rendelete miszerint — valamint Mária Terézia 1769-diki szeptember 2. az egyházi javak procentuatióját, — II. József 1783. november 18. az eltörölt szerzetek vagyonát, — és az intercalaris egyházi jövedelmeket, ugy I. Ferenc az érsekek és püspököknek 150 ezer, 60 ezer és 40 ezer szorított jövedelmének többletét a vallásalapba rendelte beszozlaltatni, de valamint II. Józsefnek ebbeli intézkedése ellen az ország minden megyéi felszozlaltak, ugy maga a t. albizottság is idezi p. 7. és 38. sz. alatti jegyzetben az 1825/-ki országgyűlés abbéli felterjesztését, miszerint „az egyházi javak bárm terhelése és taxálása törvénytelen, és ily maga a bizottság adott maga ellen fogvart. Mert habár mint a 7. lapon mondtuk „az 1715: 74. — 1723 70 t. cikkeket a királyt teszik a vallási alapítványok felügyelőjévé, — de nem idegenítőjévé! Az egyházi javak terhelése taxálása nemcsak a legtöbb kegyuri jogban nem gyökerezik, a mint ezen jog az 1715: 60. — 1791: 23 t. cikkeben körülírva van, de az idézett 1825/-ki országgyűlés a 38. sz. alatti jegyzet szerint „még alapítványi kötelesség teljesítésének“ színe alatt sem ismerte el azt törvényesnek. Az országgyűlés bármely privát vagyont is megadóztathat, miért nem kellő móddal — az egyházi? De megadóztatni és elvenni, kötféle dolog. — Ugyisintén abból, a mi ugyanazon 7. lapon ürügyeltetik, hogy „az egyházi javadalmások kötelezettnak a banderumokra és végyarák erdőtésére adakozni“ épen ugy nem következnek az egyházi javak államisága, mint a nemzeti javak birtokosai által fizetni kellett „belli subsidiumból“ ezen javaknak államtulajdonossága. Híjában: az igazságtalan okoskodás minden oldalról önmagával jön elletébe. Nézzük csak.

„A püspökök feleslegéről az alapítók szándéka szerint rendelkezni a legtöbb királyi jogot illeti“ — és azért „csakugyan jogosan, mondhatta Ferenc király, hogy az érsekségek és püspökségek jövedelmeit alapításuk czéljai szerint szabályozni őt megillető királyi joga van.“ p. 6 és 7. és ismét mindjárt reá — mondatik: „Elismerte ezt a 38. sz. alatti az 1825 — 7. országgyűlési feliralt, a mennyiben kimondja, hogy az egyházi rendnek kérdéses taxálása a fennidézett törvényekben körülírt legtöbb kegyuri jogban nem gyökerezik. p. 7. Tehát a kérdéses jog a királyt illeti, ezt az országgyűlés is elismeri, de mit ismer el? azt, hogy ezen jog a királyi jogban nem gyökerezik! — Azután, ezen taxális ellen — említett országgyűlés a nemzeti és egyházi javak általános adómentességét illető törvényekre hivatkozott, — de egyszersmind ezen törvények a kérdéses szabályozásra — taxálásra nem alkalmazhatók. „Tehát nem szolt arról az országgyűlés mint sérelemről, — a milétezt, — hanem

az általános adóról, mely a nemesi és egyházi javakra nézve akkor nem létezett? Vajjon az országgyűlés kevésbé értette-e a törvények értelmét, mint a t. albizottság? — Azután, az 1825—7. országgyűlés 38. sz. alatti jegyzetben is számos törvény azt mondja, hogy „Sem a királynak, sem az országgyűlésnek nincs joga „seu transitorium, seu certum, et continuum statui ecclesiastico onus — imponendi, — és kimondja általában, hogy „taxatio episcopatum, capitulorum, et ordinum beneficiarum quocunque sub titulo nec in jure, nec in legali usu fundiri potest,“ — és mégis „az egyházi javakról ily nemű rendelkezés a törvényhozást illeti!“

Elvégre, „a nemesi és egyházi javak általános adómentességét kimondják a törvények,“ — az 1825—ki 38. sz. alatti felirat, és számos törvény kimondja, hogy „clerus Hungariae — bona sua nobilitati jure“ — tehát egészen hasonló módon — „possideat“ — mint akármely nemes család, és mégis „a várak fenntartásának kötelessége miatt“ — „az egyházi javaknak jogi viszonyai a nemesekével mindenben egyenlőknek sem a törvényhozás, sem a kormány által nem tartattak.“ — Tehát egy csekély lapon négy, öt szarvas ellenmondás! Tessék csak megvizsgálni! Nem tudjuk az országgyűlést tartja-e a tisztelt albizottság oly együgyűnek vagy lelkiismeretlennek, hogy az ily pókháló argumentumokkal fogja magát vezettetni, vagy az egyházi vagyont tartja már oly potyának, a római pogány félkörbe kitett oly prédának, melyet bár mi ürügy alatt el lehet pacsókolni? De bármi legyen is, annyi bizonyos, hogy e munka komoly állam- és jogtudós férfiakhoz nem illő; az egyház irányában legkevésbé? Azért mondtuk e dolgozatunk elején, hogy „ezen érvelés annál inkább látszik az egyház ellen forralt nagy boszút a higgadt, ne-gélyezett logikai fejtegetések leple alá rejtetni, minél szembeutóbb erőltetettebb és sok helyütt minden logikai törvényt lábbal tapodó ezen okoskodás.“ — Azonban az egész érvelés, a sok ide-oda kalimpálás után oda megy ki, hogy az egyházi javakról „a királynak — még legfőbb kegyuri jogánál fogva sem — hanem az országgyűlésnek van joga intézkedni!“ és így azon gyűlöletes procen-tuatio mindjárt törvényes lesz, mihelyt azt az or-szágyűlés rendeli el.

Ugy de erre mindjárt a 10—dik lapon ismét állítatik, hogy „a vallásalap feletti rendelkezés ő felségének a kormány által gyakorolt jogaihoz tar-tozott és az egyházi bizottmány“ — commissio ecclesiastica — „csak átmeneti közeg gyanánt (mi-az? talán postája volt csak a kormánynak?) te-kintetett Ferencz király által még a kisebbség vé-leménye a többség ellen pártoltatott, elfogadott és vétetett fogantatva.“ Tehát egy-zer a felségé, azután az országgyűlésé, azután a kormányé, azu-tán ismét a felségé az egyházi vagyon feletti ren-delkezési jog. A tisztelt albizottság úgy állítja ezen légfelsőbb hatóságokat az egyházi javak ellen egy-mással szemközt, hogy akaratlanul is eszünkbe jut a farkasoktól körül vett bárány-féle képlet, a hol a farkasok farkukat csóvalva, fogait csatogatva nem a bárány, hanem egymásnak mozdulatát vi-gyázzák, nehogy egyik a másik előtt rohanja meg a pródát!

Igen, hiszen tudjuk a már fennebb is érintett rendeletét Ferencz királynak, de nem szólaltak-e fel általában ennek több rendbeli intézkedései el-len, valamint az 1793. 1828. 1830—i országgyű-lési választmányok, úgy az 1825—7—ki ország-gyűlés is? Nem bolygezte-e maga az albizottság csak az előbbi lapon ezen eljárást törvénytelen-nek? És már ismét érvelési tökélet akar ebből a vallásalap, tulajdonkép pedig önmaga ellen képe-zni? Vajon ki vitakozhatik komolyan az ily magát minden lépten nyomon arculverő ellenféllel? Ki foghatja meg a rókát, melynek két három, és több lyuka van?

A bécsi világkiállításról.

(Séták Chinában.)

jun. 20.

Valahányszor sétámat a „nagy és világos dy-nastia“ birodalmában megkezdem, pillanatra meg-állok a chinai urak és hölgyek csoportja előtt, melyet egy üveg szekrényben a bejárattal szemközt, balra szépen, csinosan őriznek.

Mulatom magamat velük; én értem őket s ők is értenek engem s néma tisztelettel szemlélem, hogy miképen viselik magukat, finom modort ta-nulok tőlük s ez nem megvetendő dolog egy oly országban, hol egy nagyobb társaság nem jöhet orszá, közös ebéd nem tartathatik a nélkül, hogy az ildomosság egy tanára jelen ne volna. Az ilyen tanár nagy szerepet játszik Chinában; mert az em-berek ott mindnyájan oly válogatott magaviseletű, ok, hogy pl. asztalhoz való leülés alkalmáva-mindannyian az utolsó helyet akarják elfog-lalni s ha a tanár közvetítőleg közbe nem lépne, bizonyára verekedés lenne a dolognak vége és pe-dig csupa ildomosságból. De az ildom tanára hely-reállítás a békét, s nagy mulatságunkra szolgál annak szemlélete, hogy mily válogatott udvariasság-gal hajlongnak egymás előtt az uraságok és ur-höl-gyek az üveg szekrényben. De nehogy valakinek

idevaló barátaim közül eszébe jusson, hagyomá-nyos „kezeit csókolom“ — jával kezdeni el itt üd-vözlötöt.

Ez a közép birodalmában nincs szokásban. A chinai általában nem szokott csókolni, kezeit éppen nem s a legtavolabbról sem másnak a kezét Ellenkezőleg, ha valamely barátjával találkozik, saját magának kezét ad, megszorogatja s nagy bensőséggel megráztatja azt s rendkívüli vidám-ságot mutat.

S ha már most e kis jókedvű társaságtól fel-pillantok s itt e helyiségekben, hol minden arról ta-nuskodik, mikép Chinában vagyok, az ildom hir-neves tanárát keresik szemeim, e helyet persze csak a császári kir. osztrák közbiztonsági hivatalno-kokkal s egy iratkával találkozok tekintetem, melyen négy nyelven írva a következő figyelmeztetés ol-vasható: „A látogató köretik a kiállított tárgyak-hoz hozzá nem nyulni.“ Így tehát mit tehetek egyebet, mint hogy chinai szokás szerint kezet nyujtok önmagamnak, azt gyöngéden szívemhez szorítom s enmagam előtt meghajlom, üdvözlégyet mondok enmagamnak Chinában. Mert így kívánja ezt a finom modor, s én a világnak minden kince-sért sem akarnék az ellen vétetni.

De nem tagadhatom, hogy — saját keze-men kívül — a chinai osztályban szívesen nyul-tam volna egyébe is. Itt vannak pl. mindjárt a harmadik sectióban, az overbek uréban, csodaszép lak k gyártmányok, a milyenek egyedül Foochowban, — s Foochowban is egyedül egy ember által gyártatnak — lótoszöld tea szelen-czékés csokolád barna szivarszekrények, oly ellenáll-hatatlanságú színvegyülettel, hogy én folytonosan mint valami chinai mandarin, kezeimet egybekucsol-va, mellemen haladtam a sztalról asztalhoz. Mert ha a német feliratu „nicht zu berühren“ — t nem is akartam volna érteni, ott volt a francia „ne tou-cher pas,“ az angol „not to touch,“ az olasz „non toccare“; s e négy figyelemre méltó jelmondat mindenike mögött ott állott a fentebb említett köz-biztonsági hivatalnok, ki bizonyára nem tanára az udvariasságnak . . .

Mondaszerű hír terjedt el egy nagy lordról s egy ladyról, kik e helyiségeken keresztül vándor-lottak, még mielőtt a profanum vulgus szemléle-tének s vágyakozásának meg lettek volna nyitva. Nyomukban lépdelt a brit „footman“ (gyalogjáró udvari legény,) bal kezében az orthodox esernyő-vel s jobbában egy zsákot cipelve, mely nem ke-vésbé orthodox guineákkal volt megtömve. S a hová ezek hárman léptek, s a mely tárgyra egyszer tekintetük rá esett — pompás szövekre, me-lyekbe riktó színű képek beleszőve, vasfából, vagy elefántosontból készült faragványokra, spanyolta-lakra selyem himzéssel, páratlan szépségű por-cellán edényekre (korsókra, bowlókra, nagy edé-nyekre, teatálczákra, aranyozva, füstve s kicsi-szolva, tányérokra, tálokra, finczákra) — minden-ütt, mintegy varázsszóra, egy kis papírszeletke je-lent meg e szókkal: „El van adva, lord Dudley“ — Boldog Dudley te, kinek Parklaneban a legszebb kastélyod, egész Londonban a legszebb képtárad, s egész Angliában a legszebb feleséged van s ki már most China legszebb kiállított hol-mit sajátodnak nevezed! . . . Minket többi halandó-kat, kiknek még az érintés is tiltva van, vigasz-talhat, ha Confuciusnak ama bölcs mondására gondolunk, mely így hangzik: „kereskedelmi por-tékáidat illő áron alól el ne árusítsd.“ Ez a chinai tíz parancsolatnak egyike, s minthogy a china-iak odahaza istenfélő emberek szoktak lenni, feltehető, hogy Bécsben is azok igyekeznek ma-radni.

Hagyjuk el tehát a chinai disztermeket ezer-nyi csalogató holmijaikkal, apró-cseprő diszárui-kal, oroszlány bőreikkel, csengettyűs tornyaikkal s fából készült dobjakkal. Ne engedjük érzéseinket vasból és kőből készült hangszereiktől elkábítatni, menjünk dologra, a dologra. Lépünk a jobb kézt látható kertajtón át a hosszin elnyúló középső folyósóba s ama szögletben álló szekrény elé, melyben szén és rizs, bors és dióliszt, carda-rium és Ginseng vannak kiállítva. Mi az a Gin-seng? A szíves olvasónak nem csak hozzá nyulnia szabad, de meg is izlelheti e portékákat, de tar-tok tőle, hogy a fehéres vékony száraoskák nem igen fognak neki ízleni. Izük az édes fagyóké és a rabarbara közt középtűt áll s én azt hiszem, hogy hatásukat illetőleg is e helyet foglalják el, mi — úgy vélekedem — olvasóm nagyobb részére, ezeket szintén nem teszi ajánlatossá.

De a chinaiak nagy becsben tartják az évnek huszannégy meghatározott napján, mely napok szerintük annak „8 tagját és 16 lélekzését“ ké-pezik, a „ginseng“ — ét táplálék vagy a jó isten tudja mi gyanánt megesszik és pedig vagy egysze-rűen vízbe mártva, vagy tyuklevesben megfőzve. Jó étel lehet s a kívül igen jótékony hatású. De nem az egyedüli izletes falat ez, a mi a chinaiak asztalára kerül, itt van még e kívül a tripani leves a mószatból készült főzelék, melyet igen kedvel-nek s nagy messziségből, északról hoznak, onnan, hol a csár birodalma határos a mennyei birodalom-mal; itt van továbbá egy a csethalon tanyázó fér-gekből készült étel s itt vannak mindenek előtt a madár fészkek — hony soit qui mal y pense! — a madár fészkek első rangu inyencz ételek; ki va-

laha evett belőlük, nem fog megszűnni különös izüket dicsérni; elolvadnak az ember nyelvén, a jóillatnak s pikáns iznek teljes összegét fel le-het bennük találni: szalonka hulladék (Schnep-fendr. . . becsülettel legyen mondvá) semmi hoz-zájuk képest. Megfoghatatlan, hogy midőn azokat a Praterben közszemlére kiteszik, egyszersmind megizelésőkre alkalmat nem nyújtanak. A kiállí-tási téren diszelgő restorációkban mindent lehet kapni: milánói risottot, orosz medve mancsokat, svéd iramszarvas sonkáját, — miért hiányoznak éppen csak a madárfészek? Igaz, persze, hogy egy kissé drágák; a legjobb fajtaból valónak fontja 100 o. é. frtba körül; Piefke uram Berlinből erre annál inkább írhatná meg otthon levőinek, hogy két adag madárfészket megevéen, összes vagyonát elköltötte.

Méltóságteljesen emelkedik ki ezen kereske-dési áruk, ezen olajok és festékek között, schwein-furti zöld, (mely Németországból importáltak Chi-nába) s indigo kék között, mely utóbbit óriási mérvben fogyasztják, a mennyiben kiváló elősze-retettel viseltetnek a kékre festett öltöndarabok iránt, vörösfá, ébenfa és szantálfa csoportok között — méltóságteljes egyedüliségben emelkedik ki a mindennapi élet eme szükségleteinek közepette a pávatoll. Le a kalappal a pávatoll előtt — ő a vitéségnek egyik kitüntető jele, s hogy azt el-nyerheti s fővegén hordhatja, e gondolat az, mely a katonát a harcz hevében buzditja. A pávatoll, az ismeretes sárga zubbonyon kívül, a legmagasabb rendjel Chinában. De nehogy azt képzelje valaki, hogy az egyik pávatoll ép annyit ér, mint a má-sik. A chinaiak ép úgy szeretik a kitüntetésekben a megkülönböztetést, mint mi. A pávarend főnöke a „virágtollat“ hordja, a nagykeresztet és csillag-keresztet a „zöld toll“ képviseli, a lovagok a sze-rint, a mint az első, második vagy harmad-osztályu rendet kapták, egy-két vagy háromszemű tollal ékítik magukat. Ha a chinaiak nem volnának egy oly komoly nemzet, azt gondolhatná az ember, hogy finom ironia rejlik abban, mikép rendjeleiket oly madártól kölcsönzik, mely a hűség példány-képe s még e fölött a legutabb hangja s a legosu-nyább lábai vannak.

De a derék chinaiak távol vannak ettől, ők pávatollakat ép oly büszkén hordozzák fővegei-ken, mint a mi rendjeles lovagjaink vörös rendsza-lagjaikat gomblyukaikban, s erre ép annyi okuk van mint emezeknek.

De ilymenű kitüntetésre egyedül Mars fiait főrekszenek; a többiek, a főtisztviselők, a hirneves írók, bölcsészek s a tudomány ékeinek dicsvágya magasabb cél felé irányul.

Törékvéseik célja ama vörös lakkal bevont bőr-tábla, melyet fennebb említett szekrényünkkel szemközt, néhány diszpeldányban szemlélhetni. E tábla hosszú póznán a nagy férfiú előtt vitetik, ha sétára kimegy, ha pedig otthon időzik, háza ajtaja elé helyeztetik, úgy, hogy senki az elmenők közül kétségben a lak ura érdemei fölött nem ma-radhat. Arany betűkkel vannak arany feljegyezve valamennyi czimei és tisztségei; az egyik tábla ál-tal p. nyilvánvalóvá tételük s mindenkinek kit ér-dekel tudtára adatik, hogy annak boldog tulajdo-nossá a császár jó magaviseletéért megdicsérte, a másikon e felirat pompáz: „Hun-lin-nen“ ma-gyarul: „A tollaknak erdeje.“ A tollaknak erdeje Chinában megfelel az „académie française“-nak, s annak minden tagja fel van jogosítva ily vörös lakkal bevont tábla mutogatására, valamint a negyven halhatatlan mindenike az arany palma him-zéssel díszített zöld frakk hordhatásának jogá-val bir. Vörös és zöld szín, posztó- és bőr-anyag között nem nagy a különbség; ellenkezőleg, akad-nak akárhány hirneves ember lliumban úgy, mint a kívül, ki egyáltalán nem tiltakoznék az ellen, ha a dicső tetteket, mik által hirnévre tett szert, egy ily bőrlapon szépen lajstromozva hosszú póznán hor-dának előtte; hisz akkor fel lenne mentve az ön-dicsérés terhes kötelessége alól. Nem, mi messze China mögött állunk; nálunk a dicsőség elrejtve, titokban lappang s olykor megesis az is, hogy az illetőn kívül senki sem tud róla.

(Vége köv.)

Szemelvények Heine prózai mű-veiből. Aphorismák az állam és társadalom felett.

Válogatva fordította D. I.

Midőn valamely népnek szellemi képzettsége s abból kifolyó erkölcsi és igényei már nincsenek többé összhangzásban a régi államintzményekkel, akkor ezekkel szükségkéül küzdelembe keveredik, melynek következménye az intézmények átalaku-lása, s ezt forradalomnak nevezik.

Mindaddig, míg a forradalom nincs bevégezve, míg az intézmények átalakulása, a népnek szellemi képzettségével, s abból keletkezett erkölcsökkel és igényekkel tökéletesen meg nem egyez, mindaddig nincs egészen meggyógyítva az államsinlődés, s jóllehet a tulizgatott nép a lankadság nyugalma-ba fog merülni néha, de csakhamar ismét láz-forrásába jön, a legerősebb köteleket s a leggyöngédebb tétetet is letépi a régi sebről, kidobja az ablakon a

legnemesebb betegápolót is, s fájdalmasan és nyug-talanul, beteg fog ide-oda hánkolódni, mindad-dig, míg a hozzá illő, alkalmas intézményekbe ő maga bele nem találja magát

Mindig roszra mutat, ha a közönség kétkedik a dolog állandó volta felett; az állam szilárdsá-gában hit eltűnével eltűnik annak legbiztosabb támasza.

Borzasztó dolgok ezek a forradalmak, de szükségesek, mint az amputáció, ha valamely tag rothadásba esett. Itt hozzá kell látni s levágni minden aggodalmas gondolkodás nélkül. Minden halogatás veszedelmet hoz, s a ki részvéttől sajná-latból vagy ijedségtől a sok vér látásánál, a mű-tétet csak felig-meddig végzi, az rosszabbul tesz mint a leggonoszabb dühöncz.

Csak gonosz és aljas jellemű emberek tudnak nyereszkedni a forradalomban. Ezek a legrosszabb esetben, ha nem jól ütne ki a dolog, mindig ideje-korán ügyesen vissza tudnak vonulni. De sikerül-jön vagy bujkék egy forradalom, nagylelkű embe-rek mindig áldozattjai lesznek.

A forradalom még most is egy és ugyanaz; mi csak kezdetét láttuk, és sokan közülünk már a közepét nem fogják túlnéni.

Oly népek közt, melyeknél szabadsájtó, füg-getlen parlament, s általában nyilvános eljárási in-tézmények vannak használatban, az udvarnok urak s a pártkorság szörnyeinek cselszövényei által előidézett félreértések, viszályok nem tarthatnak soká. A konkoly vetése csak a sötétben gyökerez-het gyógyíthatatlan kinövésé.

Külföldi hírek.

Az „Union“ szerint Thiers egyik barátja s párthive, a republikánus Valentin tábornok, hajdani párisi rendőrfőnök, ki jelenleg a republikánus test-őrség parancsnoka, e parancsnokságtól fel fog mentetni és Arnaud de St. Sauveur tábornok által fog helyettesítetteti. Ez utóbbi előbb főporkoláb volt Bazaine tábornok metzi főhadi szállásán, s mint mondják, III. Napoleon személyes barátja.

A persa sah 20—kán meglátogatta a Guild-hallban tiszteletére rendezett bált. A bálterem igen fényesen volt feldíszítve. 5 órakor kezdődött a vendégek megérkezése; 1/2 8 órakor már több mint 2 ezren voltak összegyűlve s még folyvást újab-bak érkeztek, köztük Sutherland hg és hgné, a can-terburyi és yorki érsekek, a ministerek, az írlandi alkirály, lord Derby, Arthur és Wales hercegek, ez utóbbi neje, az orosz trónörökös nejével, s végre a sah is. A számtalan leányok teljes fény-ben. A lord-mayor a királyi menetet a könyvtár-terembe vezette. — Előljött a sah, Wales hgnével karján, őt követé Wales herceg az orosz trón-örökös nejével, a trónörökös a lord-mayor ne-jével stb.

Bársonyba s aranyba öltözött trombitások hir-deték a menet jövetelét, mely a trónnál várattott a legelőkelőbb vendégek által Midőn a sah helyet foglalt, a lord-mayor, ki Wales hercegnével a sah balján ült, jelt adott, s megkezdődött a sah meg-érkezése s fogadására vonatkozó határozatok s egy felirat felolvasásának szertartása.

A sah ez utóbbira azt válaszolá, hogy fő tö-rekvése volt, az angol nép intézvénycit személye-sen megismerni, s köszönetét fejeze ki ama meleg és szívélies fogadtatásért, melyben őt a kormány s nép részesíték. Ő érzi, hogy a jóindulatnak ezen általános nyilvánulása nem csupán az ő állásának tulajdonítható, hanem a bizalom s szívélinesség ama kölcsönös viszonyainak eredménye, mely a persa s brit nemzetek közt létező érdekek ugyanazonossá-gán nyugszik. Ő mindig különös gyönyörrel fog visszagondolni a világtörténelemben annyira híres London városa lord-mayorja, aldermannjai s pol-gárai által iránta tanusított vendégszeretetre. Erre a lord-mayor átnyújtá neki a feliratnak egy művé-szleg készített másolatát egy arany szelenczében, s most megnyitattott a bál.

Az első négyesben részt vettek: a lord-ma-yor, Wales hgné, Wales hg, az orosz trónörökös neje, az edinburghi herceg stb. — 11—kor a sah a lordmayor, s az ünnepélyi bizottmány tagjai által az étterembe vezettetett, hol kivüle még a lord-mayor családja, az angol hercegek, az orosz ven-degek, a diplomatai testület, a ministerek, 10 persa herceg, az anglikán primás stb. ültek le az asztalhoz. Itt még megemlítendő, hogy a sah a Guildhallból Teheránba táviratozott, s a perzsa miniszterelnök még az éj folytában választ kapott onnan. Kevésnél 12 előtt a sah, Wales herceg és hgné, s a többi hgek elbucsztak a lord mayortól s a többi városi főtisztviselőitől, s az utcán lévő tömeg üdvözlésaitól követve a Buckingham-palo-tába tértek vissza.

Strassburg, jun. 24. A sikságon és a kis városokban, még Felső-Elsassban is, a választások általában mérsékelt szellemben ütöttek ki. A lakosság mindenütt nagy számmal vett részt a szavazásban.

Berlin, jun. 24. Hg Bismarck, állítólag, szabadságérti folyamodására mint porosz külügyminister kapta az engedélyt.

ÚJDONSÁGOK.

Kolozsvár, június 27.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket mihamarább megújítani nehogy a lap küldésében fenakadás trónjék.**

— **A keleti vasút** hálózatának kiterjesztése tárgyában Beszterce város és vidéke a múlt évben előterjesztést tett a miniszterelnökséghez és kimerítő indoklással a keleti vasútnak Kolozsvárról Szucsávig vezetését, egyelőre Beszterceig való azonnali leendő kiépítését kérte. A kérvényben hangsúlyoztatott, hogy a keleti vasút folytatása Kolozsvárról, Deésen és Beszterczen keresztül Szucsáig hadászati tekintetből is szükséges; azonfölül pedig a világkereskedelmre nézve fő-főntossággal bír és az ottani vidékeken már most is élénk forgalommal fogva jövedelmezőnek ígérkezik. Ezen kérvény új és alapos indokokkal bővítve a mostani miniszterelnöknek és a közlekedési miniszternek is átnyújtott, és az utóbbi hajlandónak is nyilatkozott volna, ez alkalommal a kérvényt pártolni.

— **A kolozsvári dalkör** közelebbi dalestélye érdekes műsorozattal fog birni. A műsorozat annak idejében közölve lesz, mindazonáltal megemlítjük, hogy buzgó daláraink 4. új darabot tanulnak be ez alkalommal s ezek közt a híres „Belizár” című dalműnek „Bolgárok dala” című részletét.

— **Kapcsolatban ezzel följegyezzük**, hogy a dalkör (vasárnapi) utolsó működésével annyira megnyerte a közönséget, hogy többben ott helyben pártoló tagjaivá lettek az egyetnek. A napról-napra szaporodó pártoló tagok száma körülbelül megúti a 400-at.

— **A római katolikus gimnasiunban** ministeri engedély folytán a szigorlatok közelebből mind lefolytak. A szigorlatok rendes idejének be nem várását a kolera okozta.

— **A „Krisztus” című oratoriumot**, Lisztnek a vallásos zenében korszakot kepező ezen hatalmas művét a budapesti zenekedvelők egylete elő akarja adni az őszkor és Richter Janos vállalkozott is annak betanítására. A nagy zenekar és sok művészi kellék azonban oly tetemes kiadásokkal jár, hogy az egylet a maga részére nem éri magát felhatalmazottnak a kiadások risico-elvállalására, de lehetővé teszi az előadást akkor, ha az valamely jótékony egylet javára rendeztetik, s az egylet magára vállalja a netán bekövetkező deficitet. Mivel azonban az előadás jövedelmezőségéhez még nagyobb a remény, a műképző és gazdasszonyok egyletei már tettek ajánlatot. A zeneművet, minthogy igen nagy, három egymastutáni este adják elő, ha a szép terv csakugyan létesül.

— **A Szultán kincse**, már a kiállításra érkezett, négy hatfogatu szekér 20 ládában szállítá azt a török csarnok elé. A ládákat a cs. kir. kincstári hivatal egy tisztviselője és több szolgálja adá át formálisan a török bizottságnak. A kincset Hamdy bey fogja rendezve felállítani s király ő felsége szemléltető meg legelőször. A kincsek hír szerint 56 millió ft. értéket képviselnek.

— **A pesti egyetem ujjaalakításának** 93-ik évfordulati napját, mint minden évben, most is megünnepezték ma, a tud. akadémia disztermében, melyet az ifjuság egészen megtöltött, s az első sorban hölgyek is foglaltak helyet. Az emelvényen az egyetem tanárai ültek, az elnöki asztalnál pedig a négy facultás decánjai középen, az elnöki helyen, Hatala Péter rector magnificus, mindenik a hivatalos jelvényű arany nyaklanczokkal. Mögöttük a pedellusok tüntek fel, középkori magyar öltönyben, kezökben az egyetem buzogányait tartva. Négyült, az ötödik pedig a rector magnificus mögött állva tartá a buzogányt. Épen 11 óra volt, mikor ft. Hatala rector az ifjuság hangos éljenzése között elfoglalta az elnöki helyet. Röviden említvén a mai nap jelentőségét, aztán magvas bölcsészeti értekezést olvasott föl ily czim alatt: „A morál viszonya a vallásokhoz.” E felolvasás dübössé fogja tenni a „Magyar Államot”, s az ultramontan tábor bizonyára nem hagyja szó nélkül, mert Hatala e fejtegetésében azon álláspontot foglalta el, hogy a morál érzülete nem a vallásból származik, hanem oly benső tulajdon az, mely megvolna az emberiségben akkor is, ha istenség nem léteznék. Részletesen szót a régi vallások fölül, melyek mind viszonyosak voltak egymáshoz, egyikből a másikba is átszármazván nem egy sarkalatos elv, s mindenikben föltalálható a morál, melyet a tudós értekező természetű adománynak vall. Csak a vallásos elfoglaltság sündicálja ezt magának. A vallásos elfoglaltság ellen küzdeni egyik feladata az irodalomnak, a tudományoknak s általában a sajtónak. Érdekes és szabadelvű felolvasását azzal végezte, hogy az államok feladata nem a felekezeti, vagyis vallási morál fejlesztésének elősegítése, hanem a természeti morál fölötti örökös. — Szavait nagy éljenzés kö-

vette, s mi részünkről örömminket fejezzük ki, hogy egyetemünkön ily szabad nézeteket épen az egyházi rendhez tartozó Hatalától hallottunk. Ezután Bita Dezső, a hittudományi kar dekána tett jelentést az ideai pályakérdések eredményéről. Összesen 17 kérdésre voltak nagyobb kisebb díjak kitűzve, 13 kérdésre összesen 33 dolgozat érkezett be. A hittudományi pályakérdéseinek díjakat nyertek: Bernolák László, Spuller Gyula, Horváth József, Speth Gyula és Lendter Emil. A jog és államtudományi kar kérdéseinek: Schreiber Róbert és Kohinka, kik a 360 forintos jutalomdíjon osztoztak meg. Az orvostudományi karnál: Daida Leo, Földvári Béla, (ki két kérdésnél is nyert.) Hegyi István, Roth Dezső, Losonczy Almos, Bátor Gábor és Kádár László. A bölcsészeti karnál: Andorka Elek joghallgató, Lofcsák Alajos, Paczona Albert, Pozsgay József, s ha jól halottuk a nevet: Pokorny Ottókar. Ezután a jövő évi jntalomtételt hirdették ki, mire az ünnepély déli 12 órakor véget ért. A jutalmak kiosztására van egy észrevételünk. A pályadíjak oly csekélyek, hogy azok anyagilag sehogys jutalmazók, a legtöbb díj 25 forint, s ekkép inkább csak is morális értéke van a versenyzők buzgalmanak. Természetesen ez is érték, és pedig nem jelentéktelen. Hanem a pályadíjaknál is vannak oly szempontok, mint a stipendiumoknál: szegény ifjak anyagi jutalmazása; s ezáltal a tanulmányaikban való segélyezés. Helyesebb volna inkább kevés, de nagyobb pályadíjakat kitűzni. Ehelyett azonban rendesen azt látjuk, hogy a nagyobb díjakat is felosztják, olykor két vagy három pályázó közt. Ez sehogys helyes. Például egyik jogtudományi kérdésre 360 ft. volt kitűzve, s azt elosztották két pályamunka közt. Voltaképen tehát a 360 ft-nyi pályadíj csak illusió lett a pályázókra, kik talán ép azért fáradtak, hogy e jelentékeny anyagi segély mellett utazásokat tegyenek, vagy más módon gyarapítsák ismereteiket, amit 180 ft-tal egyik sem érhet el. Egy másik 50 ft-os pályadíjat három részre osztottak, s köszönet dr. Rupp dekánnak, hogy a díjat 25 forinttal megtoldván, 25 ft. jutott mindeniknek, kik voltaképen 50 ft-ra pályáztak. Hagyják meg tehát ott az anyagi értéket, ahol nyomatlak van, s ahol mint segélyösszeg jelentékenyebb gyámolításul szolgálhat.

— **Munkácsi Mihály** közelébb elhagyja Párist, s rövid bécsi látogatás után haza jön. Szándéka, hogy Bekés-Csabán fog hosszabb időt tölteni és félrevonulva dolgozni. — Böhm Pál is, ki Münchenben igen szép nevet vívott ki magyar életképeivel, haza jön e napokban s vázlatok készítése végett az alföldre utazik.

— **Elragadta a víz.** Tegnap d. u. 6 óra körül a nagy-hídnál összegyűlt a népség, két bivalyt bámultak; a tulságosan megnőtt Szamos elsodorta őket. Az egyik egy fa czölöp mellett csakhamar lábra állt, de a másikat a víz tova ragadta, habár a száraz után gyágyodó állat mindent megtett is, hogy partra vergődhesse. Hogy tulajdonosukhoz mikor s mi módon kerültek haza, erről hallgat a krónika.

— **Vasember.** Pesten a boulevardnak gyárutczai részén épülő háromemeletes házak egyikéről egy fiatal kőműves legény a földre zuhant. Daczára, hogy az állványok legtejejeiről szédítő magasságból hullt le, csakis sérüléseket szenvedett, s félóra mulva már maga beszélt el az orvosnak bal-esete részleteit. Két bordája betört, s homlokán és egyik lábszárán elrepedt a bőr de élete legkevésbé sincs veszélyeztetve. Hasonló nagy lezuhanások még mindig bizonyos halállal jártak.

— **Vasmegye** királyfalvi határában üveg, cserép, és pénzből álló római régiségeket találtak, s a megyei régiségátnak adták át.

— **Bolt feltörés.** Mint halljuk tegnapelőtt éjjel a fogyasztó egylet boltját feltörték s 500 ft készpénzt s zálogleveleket oroztak el; a tetteseket nyomozzák.

— **Tűzvész.** Gyula-Fehérvárt f. hó 24-én délután 3 órakor az alyinczi-utca a szögletén tűz ütött ki. A roppant szárazság következtében gyúlékonyná vált épületeken oly gyorsan harapódzott a lángnyalab, hogy mielőtt kellő segély érkezhetett volna, 3 nagyobb és 12 kisebb épület hamvadt el. A rendőrség elég éber volt, de látszott az, hogy nemcsak tűzoltó egyletünk, hanem tűzoltó eszközeink sincsenek. Ha a vár nem jön segítségünkre tűzoltó eszközeivel fényes nappal több épület is a lángok martaléka lesz. Ez eset intelem arra hogy a tűzoltó egylet városunkban is mielőbb meg alakuljon. A kárt körülbelül 60—70 ezer forintba teszik.

— **A rendkívüli színész-congressus** első ülése e hó 25-én reggel 8 órakor tartott meg a nemzeti színház épületében. Az elnöki széket Ribáry József belügyministeri tanácsos foglalta el, kit a congressus ismét megválasztott elnökének. — Az elnök rövid beszédében üdvözlölvén a congressus összegyűlt tagjait, sajnálatát fejezte ki a fölött, hogy a vidéki képviselők közül nagyon is kevesen gyűltek össze a rendkívüli congressusra, de reméli, ugymond, ha a magyar színészek egyesülete végre életbe lép, majd nagyobb lesz a részvétel is. Ezután Rajkai jegyző fölolvassa a központi tanács ajánlatát s egy külön „észrevétel”-t az alakulandó magyar színészek egyesületét illető-

leg. Erre szótosztatik az egyesület alapszabályjavaslata. E javaslat külön 6 tagból álló bizottságnak is kiadott tanulmányozás végett. A bizottságba Lászi, Kétszeri, Szupa, Zador-Balla Zoltán, Szuper, Bokodi választottak meg, mire az elnök az ülést berekeszté.

— **Nagy-Szebenben** b. Saguna érsek szívizvorkban szenved.

— **A múlt vasárnap** hatvan ezren látogatták meg a bécsi világiállítást.

— **A világtárlati svéd vadász pavilon**, egyik nevezetességét az képezi, hogy sem az ács fejszéje, sem az asztalos gyaluja nem dolgozott rajta, hanem minden alkotórészét géppel állították elő, vadász szerek még nem láthatók a pavilonban, de házi eszközök nagy számmal vannak kiállítva, s ezek egyszerűségökkel lelik meg az idegent.

— **Égész hegy, mint emlékmű.** Gr. Széchenyi Ödön legújabb terve az, hogy a Gellért-hegyet a honalapítás 1000-ik évfordulójára (1884) mint nagyszerű emlékművet alakítsa át. E regényes alakú, impozans szirttömb, mely most gyér parókat kapott tar fejére az ültetvények által, sok mindenféle tervnek és légvárnak volt már türelmes alapja, mignem végre a citadellával koronázták meg. Fájdalom, ez nem légvár, s a jámbor óhajások sürű lövegei sehogys képesek rést törni rajta. Széchenyi gróf gondol erre is, s petitio-ostrommal akarja halomra dönteni. Legalább százezer aláírással ellátott petitio nyújtatná a törvényhozáshoz a legfelsőbb helyre a citadella eltávolításaért. Akkor aztán gyűjtés, aláírárok s később elhatározandó pénzmuveleti uton hozzá fognáunk amaz 5—6 millió forintnyi költségösszeszerzésére, mennyi a Gellérthehy monumentális átalakítására szükséges. Széchenyi gróf fölhasználna sokat a régi tervekből; legelőször is feledhetlen emlékü atyja tervét, hogy a nemzet jelesei számára egy üdvöldre emeltesse. A hegy legmagasabb pontját tehát egy Pantheon koszoruzná. Mintegy 10 év előtt pedig Reitter Ferencz jelenlegi miniszteri tanácsos készített tervet a hegyoldalon levő Tabán szegényes városrész teljes átalakításáról. Ez is kellő figyelemben részesülend, valamint Feszt műépítész azon terveze, melylyel a főváros szépitése tervrajzaira hirdett pályázatnál díjat nyert, s mely a Gellérthehy átalakítására is határozott javaslattal lépett föl. Ezek szerint a hegynek várfele néző része ligetekbe épített nyári lakásokból állana, s a közlekedés gőzsikló által történne. Hogy a közönség kellő fogalmat nyerhessen az egész tervről, Lehmann színházi festő a legélénkebb színekkel festi azt le, s több időre nyilvános szemlére is kiteték. Valóban kíváncsok, hogy a város közepette levő Gellérthehy szépitési tervével minél bővebben foglalkozzanak.

— **Hymen.** Ifj. Tauffer Ferencz a jövő hó elején fogja oltárhoz vezetni a bájos és szeretetre méltó Korbuly Irma kisasszonyt, Korbuly Gergely kedves leányát Aldás és szerencse legyen koronája a kö endő frigynek.

— **A dohány különlegességek** kedvelőinek jelenjük, hogy jövő hó 1-től kezdve az árulás Peille István üzletébe helyeztetik át.

— **Tauffer János** kávéházában ismét megtétték a kellő csinosítás és ékítés. Egészen ujjonnan festették meg a termek falait és aranyos léccel ékítették. E gondosság dícséret érdemel.

(**Necrolog.**) Grois Jakab, saját és nővére Grois Anna; valamint özvegy Prohászka Antalné, született Boda Luiza, ennek gyermekei; és számos rokonok nevében fájdalomlt kebellet jelenti, hogy a forrón szeretett jó édes anya, az illetők nővére és rokona öz. Groisz Jakabné, született Boda Anna, folyó évi június hó 25-én reggeli 2 órakor, életének 61-ik, özvegységének 9-ik évében — két napi szenvedés után — meghalt. Az elhunynak földi részei folyó hó 26-án d. u. 5 órakor foguak belső-szenutezai 5-ik számú szállásáról Isteben boldogult férje hamvai mellé a köztemetőben elhelyeztetni, üdvözült lelkért pedig az engesztelő szentmise áldozat f. hó 27-én d. e. 10 órakor szent Ferencz-rendiek óvári templomában a mindenek urának bemutatattni, mely két végtisztességtelre a rokonok és résztvevők szomoruan meghívatnak. Béke lengjen porai felett! Kolozsvárt, 1873. jun. 25-én.

(**Necrolog.**) Nagy-ketheli Kethely József, kir. tanácsos, kolozs-dobokamegyei tanfelügyelő, maga és gyermekei: István, Izabella, Katinka és Irma nevében megkeseredett szívvel tudatja, forrón szeretett nője, a leggondosabb és gyöngébb édes anya, szereio rokon, emelkedett érzelmű honleány és igazi emberbarát Kethely Józsefné, született sz.-katolnai Elekcs Antonianák, 47 éves korában, házas élete 25-ik évében, folyó hó 25-én délelőtt 1/2-7 órakor, aszkbórból bekövetkezett halálát. Végzetesek az évek az egykor boldog, szeretetben önzessort családra nézve! Három egymást váltott évsen, három tagja szakítottatott ki könnyortelenül igen korai halál által. Tört remények és pótolhatatlan vesztés az anyában . . . a család szívében mélyen vágott sebek, — mikre irt csak az isteni kegyelem nyujthat s enyhülést az ében virrasztó én emlékezet. Temetése folyó hó 27-kén délután 5 órakor fog belső-középutczai szállásáról megtörténni, — mire a résztvevő rokonok és ba-

rátok tisztelettel meghívatnak. Legyen áldott emléke! Kolozsvárt, június hó 25-én 1873.

(**Necrolog.**) Özvegy Varga Lajosné született Tóth Julia, saját s számos testvérei s rokonai nevében, mélyen szomorodott szívvel jelenti forrón szeretett férje illetőleg testvérök s rokonuk Varga Lajosnak, az első magyar kertész-gazdasági ügynökség czég-tulajdonosának mai nap reggeli 7 órakor, agyszélhűdés következtében életének 42. évében történt gyászos kimulását. A boldogult hült tetemei folyó hó 25-én 5 órakor d. u. a reformált h. szertartás szerint fog. (Fehérvádu-csa 2. sz. a.) lakásában beszenteltetni, és a ke-repesi ut melletti temetőben örök nyugalomra elhelyeztetni. Buda-Pest, 1873. június 23. Béke hamvaira!

450 — 1873 tan. eln. sz. — Kimutatása a Kolozsvár sz. kir. városban uralgó cholera járvány állásának 1873-ik évi jun. 18-tól kezdve 1873 évi jun. 26-ig este 12 óráig.

Helység neve Kolozsvár sz. kir. város	Június 26 1873.	Helység	Lakosság	száma	A betegség kites napja	Bélgé- ma- rad	Szaporó- dot	össze- sen	Ezekből			Jegyzés.		
									meg- gy- gyult	meg- gy- halt	gyógy- kezelés maradt	meg- gy- halt	meg- gy- halt	meg- gy- halt
									2	6	75	103	3	25
								83						

Medgyesi Tivadar
h. polgármester.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873 márczius 10-től.

A magyar keleti vasút menetrendjét márczius 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:

Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és estvéli 7 órakor, a délutáni 4 órai menet S ebent, Segesvárt, Károlyfehérvárt és Aradot köti összes várakozás nélkül, az estvéli 7 órakor induló gyorskocsi a Mirosvásárhelyre induló vonathoz csatlakozik várakozás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órakor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órakor a Nagyszeben, Segesvár, Károlyfehérvár és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsi fog Felvinczen lenni, úgy, hogy bármennyi utas jönne is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számíthatassanak.

Kolozsvárról Szamosujvárra és Deésre naponta kétszer, reggeli 8 és délután 3 órakor.

Deérről Szamosujvárra és Kolozsvárra naponta kétszer, reggeli 7 és délután 1 órakor.

Arszabály 30 font szabadpoggyásszal: Kolozsvárról Tordáig vagy vissza 2 ft, tulsuly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza 1-ső és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. Kolozsvárról Szamosujvárig vagy vissza 1. és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsuly 3 kr. Kolozsvárról Deézsig 1. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. A közbeeső kisebb állomások 40 krajczárjával mértföldenként számíttatnak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett mérföld egészbe számítatik. Minthogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kényelemlről gondoskodik, reméli további partfogásaikat is megnyerhetni.

Kolozsvárt, márczius 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos.
gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Távirati tudósítás a bécsi bórzeről.

Jun. 25-ről. 1873 5% metaliques 77. — nemzeti kölcsön 73.75. 1860-diki államkölcsön 102.25. Bankrészcvények 984. Hitelrészcvények 263. — London 110.50. Ezüst 109.75. Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 8.79.

Földterhermentesítési kötvények: Magyar 75. 50. Temesi 75.50. Erdélyi 73.25. Horv Szlavon.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

Hirdetmény.

A selmeczi m. k. bányász- és erdész akademiáról.

Azoknak, kik további kiképzésük végett ezen akademiára felvételt akarnak, szolgáljanak a következők tájékoztulása.

A bányász-akadémia következő 4 szakiskolára oszlik u. m.

- I. A bányászati és bányamérnöki
- II. A fémkohászati
- III. A vaskohászati
- IV. A gépészeti és építészeti szakiskolára.

Ezenkívül külön tanfolyam létezik a bányász- és erdészeti gyakorlatok és oly végzett jogászokra, kik a bányahatóságoknál kívánnak alkalmaztatni.

Az erdész-akadémia pedig az első foku vagy általános, és második foku vagy erdő mérnöki tanfolyamra oszlik.

A tanidény minden egyes szakiskolára és tanfolyamra nézve, az erdőmérnöki tanfolyamot kivéve, három évre terjed; szabadságukban áll azonban az I. II. III. és IV. szakiskolák hallgatóinak e szakok tanidejét négy évre kiterjeszteni, valamint több szakiskolát is végezni, ha egy egy szakiskolának bevégezése a tanidényt egy egy újabb évvel megtoldják.

Képen úgy szabadságukban áll, az erdészeti első foku tanfolyamot végzett erdészeti hallgatóknak, egy további év alatt a második foku erdőmérnöki tanfolyamot is végezni.

Előadási nyelv a magyar.

A hallgatók rendesek és vendégek.

Rendes hallgatókú csak azon ifjak vétetnek fel, kik a felső gymnasiumot vagy a felső reáliskolát jó eredménnyel végezték, és ezt első esetben érettségi bizonyítvány, az utóbbi esetben pedig a felső reáliskola összes bizonyítványai által mutatják ki és kötelezve vannak mindazon tantárgyak hallgatására a házi dolgozatok, feladatok elkészítésére és a gyakorlatokoni részvételre, melyek az általuk megválasztott szakiskola tantervében foglaltatnak.

Mint vendég hallgatók azon ifjak vétetnek fel, a kik a rendes hallgatóktól követelt feltételeknek vagy meg nem felelhetnek, vagy csupán egyes tantárgyakat kívánnak hallgatni, mely utóbbi esetben megkínáztat, hogy önálló egyének s önmaguk vagy szülőik bányabirtokosok legyenek, mely utóbbi esetben szülőiknek vagy gyámjaiknak beleegyezését is bemutatni kötelesek.

Ha azonban valamely első rendbeli vendég hallgató felvételi vizsgálat által kimutatja, hogy az elemi mennyiségben, az elemi mértan és a physika elveivel oly mértékben ismeretes, mint a minőben az a gymnasiumokon tanítatik s egyébként is mindazon feltételeknek megfelel, melyek az ösztöndíjra igényt tartható rendes hallgatóktól követeltetnek, úgy a második év folyamánban felvétehetik a rendes hallgatók sorába s mind ilyen igényt tarthat ösztöndíjra is.

Az ily felvételi vizsgálatért a vizsgáló tanároknak 20 forint az akadémiai titkárnál előlegesen kell letenni.

A vendéghallgatóknál megkínáztat, hogy legalább 18 évesek legyenek.

A felvétel úgy történik mint minden más tanulóévet. A felvételtől ohajtó ugyanis a kelendő bizonyítványokkal az akadémia igazgatójánál vagy ennek helyettesénél jelenkezik, és a nyert felvételi igazolványt az akadémia titkárnál bemutatván, befizeti az 5 (öt) forintnyi beíratási, valamint a 3 (három) forintnyi az akadémiai ijeség segélyező egylete javára fizetendő, díjat és átadja azon eredeti okmányokat, melyeknek alapján felvétele történt a névre szóló „Index” vagy „tanulmányi jegyzék” cserébe. Az ezen jegyzékre szükséges bélyeget a hallgató fűdözi.

A felvétel és beíratás mindenkör a tanév elején, október 1-től 15-ig történik és csak különös méltánylató körülmények közt terjesztetik ki október 31-ig, ezen időn túl pedig semmi szín alatt sem engedhető meg.

Vendégek a II-ik félévben is beléphetnek, de csak oly tárgyak hallgatására irathatják be magukat, melyekből az előadások a félévben kezdődnek.

Ösztöndíj van ezen akademián 44 évenként 300 frttal, még pedig 20 bányászati és 18 erdészeti, 4 bányász- és 2 erdész- és erdőmérnöki. Ezen ösztöndíjakért csak oly rendes hallgatók pályázhatnak, kik magukat jó tanulmányi előmenetelű, ernyedetlen szorgalmuk és jó magaviseletük által kiittetik és vagyontalanok, első sorban azok vétetvén tekintetbe, kik valamely szakiskolát teljesen végeztek s bővebb kiképzés végett még egy más szakiskolát, vagy az erdőmérnöki tanfolyamot is hallgatni akarják.

Van ezen kívül végzett jogászok számára 2 bányahatósági ösztöndíj 315 esetleg 420 forinttal.

Végre az erdész- és erdőmérnöki végzett egyéneknek valamely külföldi tanintézetben való magasabb kiképzése-ére évenként 1000 frt áll rendelkezésre.

Az akadémiai hallgatók felvételére, a tanulás szabályozására és az ösztöndíjakok előmenetelének ellenőrzésére, valamint a megszüntetett kötelező tanrend és a semesterek végén tartani szokott vizsgálatok helyébe léptetendő tanszabadságra s államvizsgákra vonatkozó új szervezet szerinti bővebb értesítések az akadémiai alapszabályokban olvashatók, melyekkel az érdeklettek kívánságára szolgál az akadémiai igazgatóság.

A m. k. bányász- és erdész-akadémia igazgatóságától.

Selmecz 1873 Junius hó 43-án.

hitelbank és zálogkölcsoöntársulat

elfogad

készpénz betételeket 100 frttól kezdve **pénztárjegyekért**, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az **angol-magyar banknál**. A kamatok 3 havonként fizetnek.

A bank **kölcsönöket** ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyakra s más értékes ingóságokra.

Leszámitól váltókat; vesz értékpapírokat.

Elvállal pénzbekajátásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 frttól kezdve telekönyvezett birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6 3/4 %-ot tesz.

az igazgatóság.

108—*

(22)

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárúsnál Kolozsvárrt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (1.) Ös-, ó- és középkor. (513. Kr. e — 1540. Kr. u.) Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

Ára 10 frt.

(328)

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város és munka kiadásával magának maradó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdekl fogja lapozgatni és benne buvázkodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Székely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága, szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

(840)

9—12

Olaszabb, mint bárhol.

A legdivatosaabb ez idényben.

Gyári főraktár nap- és esernyőkben.

Daczára a munkabér növekedésének, valamint a szövetek drágaságának, mégis azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a nagy elővásárlások által az árakat oly alacsonyra szabhatom, mint tavaly.

Tavaszi ernyők.

- 1 darab szövetből 50 kr.
- 1 finom selyemből különböző szín 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 Ugyanolyan selyemből bélelt 1.80, 2.20.
- 1 Legfinomabb, szegélyllyel vagy anélkül 2.70, 3.20, 3.80

Jarz, oly finomnyel, mint a selyem-atlász 1.50, ugyan az béli 1.90.

- 1 darab romolhatlan angol alpacából 1.80, bélelt 2.40.
- 1 Ugyanolyan selyemből 4.50, 5.50.

Uri árnyék-ernyők.

- 1 darab finom gyapjú-atlász 1.80, dttó bélelt 2.20.
- 1 angol alpacára 2.40, dttó bélelt 3 frt.

Gizella-ernyők.

- Legújabb az 1873. évi nyáron. Ernők a legfinomabb selyemből, duan izletesen és dívtatón ektye jartolva a legfőbb eleganciával.
- 1 darab tavaszi ernyő 3.50, 4, 4.50.
- 1 nagy tavaszi ernyő 6.50, 7.50, 8.50 kr.

Ernyők a legfinomabb nyers-selyemből.

- 1 darab nagy szegélyllyel 4, 4.50
- 1 dttó szegélyllyel 5.50, 6.50

Esernyők.

- 1 darab közönséges fajta, nagy 1.30, 1.90.
- 1 romolhatlan angol lászó-avagból, a selymhez hasonló 2.40, 3, 3.50, 3.80.

- 1 a legjobban angol szövetből (keresztbeszőtt) 3.50, 3.80, 4.20, 4.50
- 1 legfinomabb lyoni selyemből 5, 5.50, 6, 6.50.

- 1 a legfin. fajta 7.50, 8.50, 9.50.
- 1 finom selyem - kopperből 7-8 frt.

- 1 tizenkét bordás igen finom nagy nyílással 9.50.
- 1 nagy plüss-ernyő selyem-felme (angol duple-keime) véteztű 9.50, 10.50, 12 frt.

Nagyban eladók engedelmjében résztstlnek.

FRIEDMANN A. gyári raktára, Bécsben. Fraterstrasse 26.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvárrt, főter báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főter, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólirt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körövények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontossággal biztosítatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

90—*